

Richtlijn indicatieadvisering Hulp bij het Huishouden

Januari 2011

De MO-zaak
Postbus 2258
3500 GG Utrecht

Europalaan 100
3526 KS Utrecht

088 - 10 11 500
www.mozaak.nl

Voorwoord

Bij de start van de Wmo heeft in 2006 CIZ een interne 'Wmo richtlijn Indicatieadviesing Hulp bij het Huishouden' opgesteld. Deze interne richtlijn is toentertijd als handreiking aan de gemeente verstrekt en door veel gemeenten overgenomen als afwegingskader voor de indicering van hulp bij het huishouden. Door voortschrijdend inzicht, jurisprudentie en ervaringen uit de praktijk is nu een herziende richtlijn opgesteld. Ook de informatie uit de nieuwe modelverordening en modelbeleidsregels van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) zijn hierin opgenomen.

De MO-zaak (tot 1 januari 2011 CIZ MO) hanteert deze richtlijn als afwegingskader bij het opstellen van indicatieadviezen hulp bij het huishouden voor gemeenten. Uiteraard zijn bij de toepassing van dit afwegingskader de specifieke afwegingspunten en het beleid van een individuele gemeente leidend.

De MO-zaak stelt deze richtlijn graag opnieuw als handreiking aan de gemeente beschikbaar.

MO-zaak
Januari 2011

Inhoudsopgave

	pagina
Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3
1. Wet Maatschappelijke ondersteuning	4
2. De Kanteling	6
3. Hulp bij het huishouden	8
3.1 Beschrijving hulp bij het huishouden	8
3.2 Vorm	8
3.3 Omvang	9
4. Beoordeling	10
5. Gebruikelijke zorg	13
5.1 Protocol Gebruikelijke zorg	13
5.2 Definities	13
5.3 Gebruikelijke zorg door (jonge) huisgenoten	13
5.4 Zorgplicht voor kinderen	14
5.5 Uitzonderingen bij bijzondere typen leefsituaties	15
5.6 Uitzonderingen voor gebruikelijke zorg	15
6. Normering huishoudelijke taken	19
6.1 Jurisprudentie en normtijden	19
6.2 Algemene uitgangspunten	19
6.3 Normtijden	20
7. Hulp bij het huishouden en AWBZ	24
7.1 Afbakening hulp bij het huishouden en AWBZ-begeleiding	24
7.2 Afbakening hulp bij het huishouden en een zorgzwaartepakket	24
Bijlage 1: hulp bij het huishouden HV1 / HV2 / HV3	26

1. Wet Maatschappelijke ondersteuning

Algemeen

Op 1 januari 2007 is de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) in werking getreden. De Wmo is een zogenaamde kaderwet, die de maatschappelijke ondersteuning van gemeenten aan hun burgers regelt. Een kaderwet is een wet waarin alleen algemene richtlijnen staan. De gemeente moet met als basis de Wmo, zelf regels maken en de burgers daarin betrekken.

In de Wmo wet, artikel 1, lid 1 onder g, staan onderstaande prestatievelden genoemd waar de gemeente regelingen moet treffen op basis van de lokale situatie:

1. Het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten.
2. Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden.
3. Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning.
4. Het ondersteunen van mantelzorgers daar onder begrepen steun bij het vinden van adequate oplossingen indien zij hun taken tijdelijk niet kunnen waarnemen, alsmede het ondersteunen van vrijwilligers.
5. Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem.
6. Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behouden en het bevorderen van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer.
7. Het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en het voeren van beleid ter bestrijding van geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd.
8. Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen.
9. Het bevorderen van verslavingsbeleid.

Doelgroep Wmo

'De doelgroep van maatschappelijke ondersteuning in de Wmo is niet beperkt tot personen die ten gevolge van een ziekte of gebrek aantoonbare beperkingen hebben maar is uitgebreid tot een ruimere groep. Het betreft 'personen met beperkingen, chronisch psychische problemen of personen die psychosociale problemen ondervinden'¹.

Kortom, een uitbreiding van de doelgroep van mensen die gelet op de kenmerken van de persoon, beperkingen in hun zelfredzaamheid ondervinden.² Bijvoorbeeld ouderdomsklachten³.

Compensatieverplichting

In artikel 4 van de Wmo wordt de term 'compensatie' als volgt beschreven:

'ter compensatie van de beperkingen die een burger ondervindt in zijn zelfredzaamheid en zijn maatschappelijke participatie, treft het college van burgemeester en wethouders voorzieningen op het gebied van de maatschappelijke ondersteuning.'⁴

---

¹ artikel 1 lid 1 onder g onderdeel 4, 5 en 6 Wmo

² Schulincq nieuwsbrief, 29 april 2009

³ Schulincq nieuwsbrief, 17 februari 2010

⁴ Wettekst Wmo: <http://www.st-ab.nl/wetwmo> (wettekst)

Dit houdt in dat de gemeente de plicht heeft om burgers met beperkingen te compenseren, middels het treffen van voorzieningen, die hen in staat stellen:

- een huishouden te voeren
- zich te verplaatsen in en om de woning
- zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel
- medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan

Binnen de Kanteling worden deze domeinen genoemd (zie hoofdstuk 2 De Kanteling).

Bij het bepalen van de voorzieningen dient de gemeente rekening te houden met: de persoonskenmerken, de behoefte van de cliënt en de mogelijkheid om ook in financieel oogpunt, zelf in maatregelen te voorzien. Te denken valt aan het gebruik maken van algemene voorzieningen, algemeen gebruikelijke, voorliggende en collectieve voorzieningen.

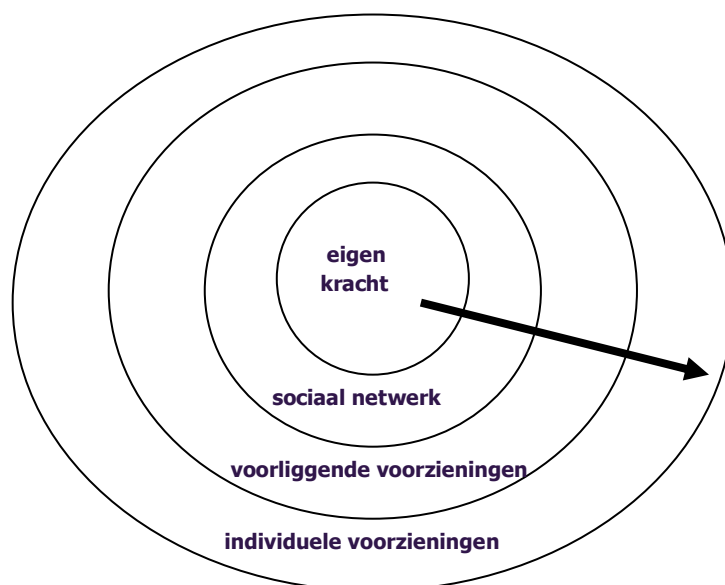
2. De Kanteling

De Wmo is ontwikkeld in het besef dat de ondersteuning van mensen met een beperking vanuit een andere optiek benaderd moet worden. Met de Wmo is de stap gemaakt van 'verzorging' naar 'ondersteuning om te kunnen participeren'.

Gemeenten hebben daarmee de opdracht de beperkingen van burgers te compenseren. Het is aan gemeenten hoe dit vorm te geven. Dit vraagt een nieuwe werkwijze, een kanteling in denken en doen.

Vanuit de compensatieverplichting (zie hoofdstuk 1) dienen gemeenten samen met cliënten op zoek te gaan naar nieuwe mogelijkheden om diensten en voorzieningen, welzijn en zorg, en collectief en individueel aanbod in samenhang aan te bieden.

Er wordt afgestapt van het denken in voorzieningen zoals binnen de Wvg en de AWBZ gebruikelijk was. Voorop staat dat de burger zichzelf kan redden en kan participeren in de samenleving uitgedrukt in resultaten. Deze resultaten worden verderop beschreven. Om deze resultaten te bereiken worden oplossingen gezocht in eigen kracht (eigen mogelijkheden van cliënt), daarna oplossingen binnen het sociale netwerk, gebruik van algemene voorzieningen en als laatste pas de verstrekking van een individuele voorziening (zie afbeelding).

Er wordt onderscheid gemaakt in acht resultaten op basis van de vier domeinen die de wet noemt: een huishouden te voeren

- zich te verplaatsen in en om de woning
- zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel
- medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan

Domein 1: het voeren van een huishouden.

A. Iedere burger kan wonen in een schoon en leefbaar huis

Het resultaat moet zijn dat een ieder kan wonen in een huis dat schoon is volgens de historisch gegroeide normen die gemeenten nu ook hanteren. Ook de huidige normen voor het aantal schone ruimten in huis of vierkante meters blijven van toepassing. Leefbaar staat voor opgeruimd en functioneel, bijvoorbeeld om vallen te voorkomen.

B. Iedere burger kan wonen in een voor hem/haar of het gezin geschikte woning

Dit resultaat gaat over noodzakelijke aanpassingen aan een woning. Het verwerven van een geschikte woning (koop of huur) blijft altijd een eigen verantwoordelijkheid. Met een goed 'inclusief beleid' zorgen gemeenten voor voldoende toegankelijke en aangepaste woningen.

Het begrip inclusief beleid houdt in dat rekening gehouden wordt met de verschillende mogelijkheden en beperkingen van burgers zodat mensen met beperkingen vanzelfsprekend op een gelijkwaardige manier kunnen deelnemen aan alle aspecten van het maatschappelijke leven. Bijvoorbeeld: bij het bouwen van een nieuwe woonwijk wordt al bij het ontwerp rekening gehouden met mensen met een beperking.⁵

C. Iedere burger kan beschikken over goederen voor primaire levensbehoeften

Hiermee verplicht de gemeente zich om burgers zodanig te compenseren dat zij voorzien zijn van de dagelijks benodigde hoeveelheid voedsel. Ook toiletartikelen en schoonmaakartikelen moeten aanwezig zijn.

D. Iedere burger kan beschikken over schone, draagbare en doelmatige kleding

Gemeenten ondersteunen burgers bij het op orde houden van kleding (wassen en strijken).

Voorliggende oplossingen kunnen zijn: was- en strijkservice en dan pas inzet van huishoudelijke hulp. Maar ook inzet van algemene voorzieningen als postorderbedrijf of vrijwilligers in het kader van kopen van kleding.

E. Iedere burger kan thuis zorgen voor gezonde kinderen die tot het gezin behoren

Uitgangspunt is steeds dat ouders zelf verantwoordelijk zijn voor de zorg voor kinderen. Het gaat hierbij niet om volledige overname maar om tijdelijke ondersteuning totdat een andere oplossing gevonden is. Zoals algemene en voorliggende voorzieningen als kinderopvang.

Domein 2: zich verplaatsen in, om en nabij de woning.

Uitgangspunt is dat burgers normaal gebruik kunnen maken van hun woning.

F. Iedere burger kan zich verplaatsen in, om en nabij het huis

Hiermee wordt bedoeld het bereiken van de woonkamer, het slaapvertrek, het toilet, de douche, de keuken, de berging, de tuin of het balkon en zich daar zodanig te kunnen redden dat normaal functioneren mogelijk is.

Domein 3: zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel.

G. Iedere burger kan zich lokaal verplaatsen per vervoermiddel

Lag bij het vorige resultaat het accent op woning en de naaste woonomgeving, hier gaat het om de eigen woonplaats. De vervoersbehoefte (afstand, frequentie, doel) speelt hierbij ook een rol.

Domein 4: medemensen ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aangaan.

H. Iedere burger heeft de mogelijkheid om contacten te hebben met medemensen en deel te nemen aan recreatieve, maatschappelijke of religieuze activiteiten

Hierbij gaat het om compensatie bij participeren op sociale vlak. Iedereen moet de kans krijgen aan activiteiten van zijn keuze deel te nemen daarbij gaat het om activiteiten in de eigen gemeente. Voorbeeld: ouderensoos.

---

⁵ www.invoeringwmo.nl

3. Hulp bij het huishouden

3.1 Beschrijving hulp bij het huishouden

Wanneer er sprake is van een (dreigend) disfunctioneren van het huishouden kan hulp bij het huishouden als voorziening worden ingezet. Dit kan gedeeltelijke of volledige overname zijn van huishoudelijke taken. En indien van toepassing de verzorging van gezonde, jonge gezinsgenoten bij uitval van ouders en/of verzorgers. Oorzaken van dit (dreigende) disfunctioneren zijn een somatische, psychogeriatrische of psychiatrische aandoening of beperking, een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke handicap of een psychosociaal probleem. Resultaat is dat de burger en zijn eventuele gezinsgenoten, beschikken over een schoon en leefbaar huis.

Hulp bij het huishouden richt zich op de volgende onderdelen:

- boodschappen doen voor het dagelijkse leven
- broodmaaltijd bereiden
- warme maaltijd bereiden
- licht huishoudelijk werk
- zwaar huishoudelijk werk
- wasverzorging
- verzorging en/of tijdelijke opvang van kinderen
- dagelijkse organisatie van het huishouden
- advies, instructie en voorlichting gericht op het huishouden. Alleen als er sprake is van hulp bij ontregelde huishouding in verband met psychische stoornissen.

3.2 Vorm

Hulp bij het huishouden kan in diverse vormen geboden worden⁶:

1. algemene voorziening voor (kortdurende) hulp in het huishouden
2. hulp bij het huishouden in natura
3. persoonsgebonden budget voor hulp in het huishouden (PGB)

Ad 1. Algemene voorziening voor (kortdurende) hulp in het huishouden

Hieronder wordt verstaan:

“Een voorziening die geleverd wordt zonder uitgebreide aanvraagprocedure, zonder beschikking, maar ook zonder dat een eigen bijdrage verschuldigd is in geval van kortdurende, snelle en noodzakelijke hulp bij het huishouden.”

Deze algemene voorziening leent zich dus uitsluitend voor kortdurende, volstrekt heldere situaties zoals bijvoorbeeld na een ziekenhuisopname (indien geen sprake van gebruikelijke zorg).

In de verordening van gemeenten wordt deze voorziening vaak wel genoemd. Veel gemeenten hebben (nog) geen algemene voorziening opgezet daarmee vervalt die uiteraard ook als verstrekkingmogelijkheid.

Ad 2. Hulp bij het huishouden in natura

‘Bij de toedeling van hulp bij het huishouden neemt de gemeente een beslissing over toekenning van hulp bij het huishouden, de omvang ervan en de geldigheidsduur.’

In tegenstelling tot bovenstaande wordt er wel onderzoek verricht en een beschikking afgegeven. Als de cliënt recht heeft op hulp bij het huishouden, en kiest voor een natura voorziening, dan zorgt de gemeente dat die hulp wordt geleverd door een gecontracteerde zorgaanbieder.

De beoordeling voor hulp bij het huishouden in natura of in een persoonsgebonden budget is volledig gelijk; het verschil zit hem uitsluitend in de wijze waarop de hulp wordt gefinancierd.

---

⁶ Handboek Stimulansz

Met ingang van 1 januari 2010 is de Wmo aangepast, ten aanzien van zorg in natura en alfahulp: *"Het is uitgesloten dat een zorgaanbieder de voorziening in natura via een alfahulp of een zelfstandige levert, als de burger daardoor ongewild werkgever of opdrachtgever wordt. Het is belangrijk dat de burger daadwerkelijk weet waarvoor hij kiest (de geïnformeerde toestemming)."*⁷

Het is een taak van de gemeente om de burger voldoende te informeren. Mogelijk dat de gemeente hierbij een actieve rol vraagt van de MO-zaak.

Ad 3. Hulp bij het huishouden in de vorm van een persoonsgebonden budget (PGB)

Hierbij kan de cliënt zelf hulp bij het huishouden inkopen. Het grote voordeel hiervan is dat er een rechtstreekse werkgever-werknemer-relatie ontstaat waarbij de werkgever (lees: cliënt) bepaalt wat, waar en wanneer dit dient te gebeuren. Echter, een cliënt dient zelf de administratie bij te houden.

Er zijn geen landelijke PGB-tarieven: gemeenten stellen de hoogte hiervan vast in hun beleid. Het wettelijk minimumloon is daarbij een logisch uitgangspunt. Het is voor gemeenten dus zaak om te bewaken dat het persoonsgebonden budget toereikend is om daadwerkelijk hulp in te kopen.

3.3 Omvang

Gemeenten kunnen hulp in het huishouden aanbieden in uren of in klassen. Een klasse heeft een bandbreedte waarbinnen zorg kan worden geleverd, bij een indicatie in uren ontbreken deze marges.

Klasse 1: 0 – 1.9 uur per week

Klasse 2: 2 – 3.9 uur per week

Klasse 3: 4 – 6.9 uur per week

Klasse 4: 7 – 9.9 uur per week

Klasse 5: 10 – 12.9 uur per week

Klasse 6: 13 – 15.9 uur per week

---

⁷ Toelichting op de modelverordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning, november 2009 (www.vng.nl)

4. Beoordeling

Voor het verstrekken van de voorziening worden de volgende zaken onderzocht:

1. Is er sprake van aantoonbare beperkingen op grond van een aandoening, beperking, handicap of probleem?

Vaststelling vindt plaats op objectieve wijze en kan ondersteund worden door een medische beoordeling. Voor bepaalde aandoeningen waarbij behandelmogelijkheden zijn, kan de inzet van hulp bij het huishouden antirevaliderend werken. Dit moet worden vastgesteld door de medisch adviseur.

Bijvoorbeeld: Medisch Moeilijk Objectiveerbare Aandoeningen (MMOA's)⁸.

Echter, hulp bij het huishouden kan wél ingezet worden ter ondersteuning van een behandeling en/of revalidatie.

2. Zijn er mogelijkheden van de cliënt om met eigen oplossingen zijn probleem te compenseren?

Dit wordt vastgelegd in de rapportage.

Allereerst 'gebruikelijke zorg' (zie hoofdstuk 5), dan inzet van mantelzorg en daarna voorliggende voorzieningen.

3. Moet de hulp bij het huishouden vanuit de Wmo vergoed worden?

Valt de vraag binnen de compensatieverplichting van de gemeente: lees de verordening van de gemeente. Door het bepalen van de over te nemen activiteiten en hun normtijden, wordt de omvang van de hulp vastgesteld (zie hoofdstuk 5).

4. Zijn er voorliggende voorzieningen?

Indien er sprake is van voorliggende voorzieningen dan is er geen recht op een individuele voorziening in het kader van de Wmo9.

Onder voorliggende voorziening wordt verstaan: 'Voorliggende voorzieningen kunnen algemeen gebruikelijke voorzieningen maar ook ander voorzieningen zijn.¹⁰'

- Inzet van (technische) hulpmiddelen

Zoals o.a.: een afwasmachine, aangepast bestek, het plaatsen van een verhoging voor een wasmachine, een droger en woningsanering.

Als een (technische) hulpmiddel niet aanwezig is of gerealiseerd kan worden maar wel een adequate oplossing biedt, heeft dit de voorkeur boven het inzetten van hulp.¹¹ Hierbij wordt geen rekening gehouden met persoonlijke opvattingen over de inzet van deze hulpmiddelen.

Als een cliënt aangeeft niet over de financiële middelen te beschikken, dan kan zo nodig verwezen worden naar de bijzondere bijstand (Wwb).

- Inzet van algemeen gebruikelijke voorzieningen

Dergelijke voorzieningen moeten voldoen aan de volgende voorwaarden:

- die niet speciaal bedoeld is voor mensen met een handicap, zodat de voorziening ook op grote schaal door niet-gehandicapten wordt gebruikt, en
- die gewoon in een normale winkel te koop is en niet speciaal in revalidatie-vakhandel of soortgelijke winkels, en
- die qua prijs niet (aanzienlijk) duurder zijn dan vergelijkbare producten met hetzelfde doel.

⁸ Ook wel SOLK genoemd; Somatisch Onvoldoende verklaarde Lichamelijke Klachten en somatofore stoornissen

⁹ Zie artikel 2 Wmo

¹⁰ Concept Modelverordening WMO 2010, toelichting versie 10 2010 09 02

¹¹ Handboek Schulinc

De Centrale Raad heeft aangegeven dat als het gaat om vervanging van een voorziening die (nog lang) niet afgeschreven is en als het gaat om een persoon die een inkomen heeft dat door onvermijdbare kosten op grond van de handicap, onder de bijstandsnorm komt, wellicht een uitzondering op dit principe gemaakt moet worden.¹²

- Inzet van algemene voorzieningen

Dit zijn voorzieningen die weliswaar niet bestemd zijn voor, noch te gebruiken zijn door alle Nederlanders; anderzijds zij ze door iedereen waarvoor ze wel bedoeld zijn op eenvoudige wijze, zonder een ingewikkelde aanvraagprocedure, te verkrijgen of te gebruiken.

Voorbeelden zijn:

- dagrecreatie voor ouderen
- sociale alarmering
- boodschappenbus, de supermarktservice, de vrijwillige boodschaphulp
- maaltijdservice en het eetcafé
- klusjesdiensten om kleine woningaanpassingen te realiseren zoals de buurtconciërge, klussendienst, 55+ dienst, thuiszorgservice
- (ramen)wasservice
- rolstoel-pools en scootmobiel-pools voor incidentele situaties
- kortdurende huishoudelijke hulp
- kinderopvang in al zijn verschijningsvormen

Een algemene voorziening is dus per definitie geen individuele voorziening en de Wmo-regels rond eigen bijdragen/eigen aandeel gelden niet.¹³

- Inzet van wettelijke voorzieningen

Het gaat hierbij om een grote diversiteit aan algemene en specifieke wettelijke regelingen, waarbij de afbakening ten opzichte van de Wmo niet altijd even scherp is geregeld. Te denken valt aan: Wet op primair onderwijs, Wet op voortgezet onderwijs, AWBZ, Zorgverzekeringswet (ZvW), Wet op Jeugdzorg, Wet Inkomen en Arbeid (WIA), de Wet op Kinderopvang.

Als het inkomen een probleem vormt, kan een beroep worden gedaan op bijzondere bijstand Wet werk en bijstand (Wwb).

'Als één van de wettelijke voorliggende voorzieningen het probleem kan oplossen is de Wmo niet van toepassing, zo is in artikel 2 Wmo bepaald.¹⁴

- Inzet van particuliere huishoudelijke hulp

Onder de AWBZ-wetgeving werd particuliere hulp of zorg niet als voorliggende voorziening gezien. Binnen de Wmo bepaalt het beleid van de gemeente of particuliere hulp als 'eigen oplossing' geldt en in welke mate dit invloed heeft op de aanspraak op hulp bij het huishouden.

Hierbij kunnen de volgende mogelijkheden zich voordoen:

1. Particuliere hulp is geen voorliggende voorziening

Wanneer er in de financiële situatie van de aanvrager iets is veranderd (bijvoorbeeld verlies van baan ten gevolge van beperking) waardoor de aanwezige particuliere huishoudelijke hulp niet gecontinueerd kan worden, kan aanspraak gemaakt worden op de voorziening hulp bij het huishouden. Letwel, als de situatie niet is gewijzigd kan de aanvrager zijn particuliere huishoudelijk hulp niet opeens onder de Wmo schuiven.

¹² Concept Modelverordening WMO 2010, toelichting versie 10 2010 09 02

¹³ Concept Modelverordening WMO 2010, toelichting versie 10 2010 09 02

¹⁴ Concept Modelverordening WMO 2010, toelichting versie 10 2010 09 02

2. Aantal uren particuliere hulp wordt in mindering gebracht op de zorgbehoefte

Indien een cliënt reeds een particuliere hulp heeft, maar extra hulp wenst, dan dient de bruto zorgbehoefte van de cliënt worden bepaald in uren. Trek daar de hoeveelheid uren particuliere hulp vanaf. Voor het aantal overblijvende uren kan een positief advies voor hulp bij het huishouden worden afgegeven.

Indien de particuliere hulp stopt om welke reden dan ook, en de hulpvraag blijft bestaan, kan er, indien de aanvrager niet zelf een particuliere huishoudelijke hulp kan vinden, alsnog een beroep gedaan worden op de Wmo.

3. Particuliere hulp is een voorliggende voorziening.

Gemeente kunnen ervoor kiezen om particuliere hulp bij een bepaald inkomen als voorliggende voorziening aan te duiden. Als een cliënt al particuliere hulp heeft en vervolgens een aanvraag doet voor hulp bij het huishouden ten gevolge van beperkingen, wordt de particuliere hulp als voorliggende gezien. Immers, er is geen sprake van meerkosten.¹⁵

---

¹⁵ Richtlijn Hulp bij Huishouden, 02-07-2010

5. Gebruikelijke zorg

5.1 Protocol gebruikelijke zorg

Als er gesproken wordt over 'Het protocol gebruikelijke zorg', wordt over het algemeen het verouderde document uit 2005 bedoeld opgesteld door het CIZ divisie AWBZ, toen de huishoudelijke zorg nog onder de AWBZ viel. Gemeente hanteren soms nog dit verouderde protocol, andere gemeente hebben een aangepast versie gemaakt of de (verouderde) 'richtlijn hulp bij het huishouden' uit 2006.

5.2 Definities

In artikel 10 van de modelverordening¹⁶ staat beschreven dat *'als tot de leefeenheid, waar de cliënt deel vanuit maakt, één of meer huisgenoten behoren die wel in staat zijn het huishoudelijk werk te verrichten, men niet in aanmerking komt voor hulp bij het huishouden.'* Deze restrictie heet 'gebruikelijke zorg'.

Gebruikelijke zorg: *'de ondersteuning die huisgenoten worden geacht elkaar te bieden, omdat zij als leefeenheid een gemeenschappelijk huishouden voeren en op die grond een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben voor het functioneren van dat huishouden'*¹⁷.

Het principe van 'gebruikelijke zorg' heeft een verplichtend karakter en hierbij wordt géén onderscheid gemaakt op basis van sekse, religie, cultuur, gezinssamenstelling, de wijze van inkomensverwerving, drukke werkzaamheden/ lange werkweken of persoonlijke opvattingen over het verrichten van huishoudelijke taken.

Huisgenoot: *'ieder persoon met wie de cliënt samen gemeenschappelijke woning bewoont'*¹⁸.

Leefeenheid: *'alle bewoners die een gemeenschappelijke woning bewonen met als doel een duurzaam huishouden te voeren'*¹⁹.

Duurzaam huishouden: *'alle huisgenoten met een gezamenlijke huisvesting, die samen bijdragen in de kosten van huishouding dan wel het op een andere wijze in elkaars verzorging voorzien'*²⁰.

5.3 Gebruikelijke zorg door (jonge) huisgenoten

Gebruikelijke zorg heeft een verplichtend karakter. Dit houdt in dat er zowel van volwassen als jonge huisgenoten een bijdrage wordt verlangd in het huishouden. Hierbij dient echter wel rekening te worden gehouden met de ontwikkelingsfase van kinderen.

Voor gezonde jonge huisgenoten geldt:

- Huisgenoten tot 5 jaar leveren geen bijdrage aan het huishouden
- Huisgenoten van 5 tot en met 12 jaar worden naar eigen mogelijkheden betrokken bij lichte huishoudelijke werkzaamheden (bv. opruimen, tafel dekken/afruimen, afwassen/afdrogen, een boodschap doen en kleding in de wasmand gooien)
- Huisgenoten van 13 tot en met 17 jaar worden kunnen helpen bij lichte huishoudelijke werkzaamheden (bv. opruimen, tafel dekken/afruimen, afwassen/afdrogen, een boodschap doen, kleding in de wasmand gooien) en hun eigen kamer op orde houden (rommel opruimen, stofzuigen en bed verschonen)

¹⁶ Modelbeleidsregels WMO, november 2009 (www.vng.nl)

¹⁷ <http://www.st-ab.nl/abwor19.htm>

¹⁸ <http://www.st-ab.nl/abwor19.htm>

¹⁹ <http://www.st-ab.nl/abwor19.htm>

²⁰ <http://www.st-ab.nl/abwor19.htm>

- Huisgenoten van 18 tot en met 22 jaar kunnen een eenpersoonshuishouden voeren. Dit wil zeggen; schoonhouden van sanitaire ruimte, keuken en één kamer, de was doen, boodschappen doen, maaltijd verzorgen, afwassen en opruimen. Indien nodig kan ook de opvang en/of verzorging van jongere gezinsleden tot hun taken behoren.

In het protocol 'Gebruikelijke Zorg' (CIZ, 2005) wordt dit benoemd als: 2 uur uitstelbare taken en 3 uur niet uitstelbare taken per week.²¹

In een uitspraak van de rechtbank Rotterdam wordt echter niet gesproken over uren maar over het kunnen voeren van een eenpersoonshuishouden.²²

- Huisgenoten vanaf 23 jaar kunnen de huishoudelijke taken volledig overnemen wanneer de cliënt uitvalt.

Niet gewend zijn of de vaardigheid missen

Redenen als 'niet gewend zijn om' of 'geen huishoudelijke werk willen en/of kunnen verrichten' leiden niet tot een aanspraak.

In die situaties kan een tijdelijke indicatie afgegeven worden voor het aanleren hiervan. De taak wordt dan niet overgenomen maar via instructies gestuurd.

5.4 Zorgplicht voor kinderen

Ouders hebben een zorgplicht voor hun kinderen. Zij dienen te zorgen voor de opvoeding van hun kinderen, het zorgen voor hun geestelijke en lichamelijke welzijn en het bevorderen van de ontwikkeling van hun persoonlijkheid als ook zorg bij kortdurende ziekte.

De hoeveelheid zorg is afhankelijk van de leeftijd en ontwikkeling van het kind (zie onderstaande opsomming). Bij uitval van één van de ouders dient de andere ouder de zorg voor de kinderen over te nemen. Waarbij van hen wordt verwacht dat zij maximaal zoeken naar eigen oplossingen: zorgverlof, mantelzorg en andere voorliggende voorzieningen.

De zorgplicht vervalt niet bij echtscheiding of beëindigen van de relatie. Maar er dient wel rekening gehouden te worden met de eventueel door de rechtbank vastgelegde afspraken.

Zorgplicht voor gezonde kinderen:

- Kinderen van 0 tot en met 4 jaar:
  - kunnen niet zonder toezicht van volwassenen
  - moeten volledig verzorgd worden; aan- en uitkleden, eten en wassen
  - zijn tot 4 jaar niet zindelijk
  - hebben begeleiding nodig bij hun sport/spel- en vrijetijdsbesteding, hebben dit niet in verenigingsverband
  - zijn niet in staat zich zonder begeleiding in het verkeer te begeven
- Kinderen van 5 tot en met 11 jaar:
  - kunnen niet zonder toezicht van volwassenen
  - hebben toezicht nodig (en nog maar weinig hulp) bij hun persoonlijke verzorging
  - zijn overdag zindelijk en 's nachts merendeel ook
  - sport- en hobbyactiviteiten in verenigingsverband, gemiddeld 2x per week

²¹ Onder uitstelbare taken wordt verstaan; boodschappen doen, zwaar huishoudelijk werk en wasverzorging
Onder niet-uitstelbare taken wordt verstaan; maaltijden verzorgen, licht huishoudelijk werk, gezonde kinderen opvangen/verzorgen en dagelijkse organisatie van het huishouden voeren.

²² AWB 08/3111 Wmo - T2, 13-02-2009, Rechtbank Rotterdam

- hebben bij hun vrijetijdsbesteding alleen begeleiding nodig in het verkeer wanneer zij van en naar hun activiteiten gaan
  - hebben vanaf 5 jaar een reguliere dagbesteding op school, oplopen van 22 tot 25 uur per week
- Kinderen van 12 tot en met 17 jaar:
- hebben geen voortdurend toezicht nodig van volwassenen; kunnen vanaf 12 jaar enkele uren alleen gelaten worden, kunnen vanaf 16 jaar dag en nacht alleen gelaten worden, kunnen vanaf 18 zelfstandig wonen
  - hebben geen hulp (en maar weinig toezicht) nodig bij hun persoonlijke verzorging
  - sport- en hobbyactiviteiten in verenigingsverband, onbekend aantal keer per week
  - hebben bij hun vrijetijdsbesteding geen begeleiding nodig in het verkeer
  - hebben tot 18 jaar een reguliere dagbesteding op school/opleiding

5.5 Uitzonderingen bij bijzondere typen leefsituaties

Bij een aantal typen leefsituaties wordt anders omgegaan met het begrip 'duurzaam huishouden' waardoor er mogelijk geen/beperkt sprake zal zijn van 'gebruikelijke zorg'.

Kamer huren bij cliënt

Als een cliënt een kamer verhuurt aan een derde wordt de huurder niet tot de leefeenheid gerekend. De huurder wordt in staat geacht de gehuurde ruimte(n) schoon te houden en een evenredige bijdrage te leveren aan gezamenlijke ruimten.

In de berekening van de omvang van de hulp wordt het schoonmaken van gehuurde ruimte(n) dus niet meegerekend.

Geclusterd wonen²³

Een cliënt woont zelfstandig, met meerdere mensen in één huis zonder hiermee een leefeenheid te vormen. Met andere woorden; de cliënt vormt geen duurzaam huishouden met de huisgenoten. In dergelijke situaties heeft men in ieder geval wel een eigen woon/slaapkamer en de overige ruimten worden in meer of mindere mate gemeenschappelijk gebruikt.

In de berekening van de omvang van hulp wordt het schoonmaken van de eigen woonruimte(n) en slechts een evenredig deel van de gemeenschappelijke ruimten meegerekend.

Leef- en woongemeenschappen

Een cliënt zelfstandig met meerdere mensen in één gebouw én vormt hiermee wel een leefeenheid. Met andere woorden; cliënt vormt een duurzaam huishouden met de huisgenoten. Vrijwel alle leefgemeenschappen kennen een of meer gezamenlijke bindende factoren, meestal met een religieuze of spirituele inhoud.

Een voorbeeld hier van zijn kloostergemeenschappen waarbij er sprake is van een leefeenheid, maar de taakverdeling zich niet leent voor overname.

In die situaties kan een cliënt hulp krijgen voor het schoonmaken van de eigen kamer en een evenredig deel van het schoonmaken van de gemeenschappelijke ruimten die vallen binnen het niveau van de sociale woningbouw.

Bibliotheken, gebedsruimten etc. vallen buiten het niveau van de sociale woningbouw en behoren daardoor tot de eigen verantwoordelijkheid van de gemeenschap.

²³ Denk hierbij aan Thomashuizen of het 'op kamers wonen'.

5.6 Uitzonderingen voor gebruikelijke zorg

In een aantal situaties waarbij er sprake is van een 'duurzaam huishouden' mag er worden afgeweken van het principe van 'gebruikelijke zorg':

- Medisch geobjectiveerde aandoening

Als uit objectief onderzoek blijkt dat een huisgenoot aantoonbare beperkingen heeft op grond van een aandoening, beperking, handicap of probleem, waardoor redelijkerwijs de taken niet overgenomen kunnen worden, is 'gebruikelijke zorg' niet van toepassing.

- Symptomen die zouden kunnen wijzen op overbelasting

Overbelasting kan worden veroorzaakt door een combinatie van symptomen van lichamelijke en/of psychische aard en wordt bepaald door in- en uitwendige factoren. Met andere woorden; in exact dezelfde situatie zal de ene huisgenoot wel overbelast kunnen raken, terwijl een andere huisgenoot hier geen of minder last van heeft. Het is daarom van belang zorgvuldig onderzoek te plegen naar de verhouding tussen draagkracht (belastbaarheid) en draaglast (belasting) en symptomen die kunnen wijzen op overbelasting. In veel gevallen wordt een medisch adviseur daarbij ingeschakeld ter beoordeling.

In principe zal overname van huishoudelijke taken voor een korte duur zijn, te denken valt aan 3-6 maanden. In deze periode wordt de leefeenheid de gelegenheid gegeven de onderlinge taakverdeling aan de ontstane situatie aan te passen.²⁴

Factoren die van invloed zijn op de draagkracht zijn onder meer:

- lichamelijke conditie
- geestelijke conditie
- wijze van omgaan met problemen (coping)
- motivatie voor de zorgtaak
- sociaal netwerk

Factoren die van invloed zijn op de draaglast zijn onder meer:²⁵

- omvang en mate van (on)planbaarheid van zorgtaken
- ziektebeeld en prognose
- inzicht van huisgenoot in ziektebeeld van cliënt
- woonsituatie
- bijkomende sociale problemen
- bijkomende emotionele problemen
- bijkomende relationele problemen

---

²⁴ Handreiking Stimulansz, september 2008

²⁵ Handreiking Stimulansz, september 2008

Mogelijke symptomen van overbelasting zijn:²⁶

- gespannen spieren, vaak in schoudergordel en rug
- hoge bloeddruk
- gewrichtspijn
- gevoelens van slapte
- slapeloosheid
- migraine, duizeligheid
- spierkrampen
- verminderde weerstand, ziektegevoeligheid
- opvliegingen
- ademnood en gevoelens van beklemming op de borst
- plotseling hevig zweten
- gevoelens van beklemming in de hals
- spiertrekkingen in het gezicht
- verhoogde algemene prikkelbaarheid, boosheid, (verbale) agressie, zwijgen
- ongeduld
- vaak huilen
- neerslachtigheid
- isolering
- verbittering
- concentratieproblemen
- dwangmatig denken, niet meer kunnen stoppen
- rusteloosheid
- perfectionisme
- geen beslissingen kunnen nemen
- denkblokkades

Dreigende overbelasting door het verlenen van AWBZ-zorg

Uit jurisprudentie blijkt dat in die situaties de aanvraag voor huishoudelijke hulp niet per definitie afgewezen kan worden.²⁷

Als een huisgenoot aangeeft dat er sprake is van (dreigende) overbelasting door de combinatie van (huishoudelijk) werk én de verzorging van een zieke huisgenoot²⁸, dienen deze klachten te worden geobjectiveerd. Het oordeel van een arts is hierbij noodzakelijk naast het horen van de huisgenoot.

Daarbij dienen onderstaande zaken onderzocht te worden:

- is er sprake van onplanbare zorg?
- worden meer uren AWBZ zorg geleverd dan geïndiceerd (bieden van mantelzorg)?
- heeft huisgenoot mogelijk een (deel van) betaalbare baan opgezegd om AWBZ zorg te verlenen?
- draaglast en draagkracht

Uit recente jurisprudentie blijkt dat onderzoek naar enkel de medische situatie van de huisgenoot niet toereikend is. Op grond van artikel 4 lid 2 Wmo moet er ook een beeld gevormd worden van de overige factoren die kunnen leiden tot (dreigende) overbelasting. Denk daarbij aan de aard en intensiteit van de verleende zorg, tezamen met de medische problematiek van de cliënt.²⁹

²⁶ Handreiking Stimulansz, september 2008

²⁷ Nieuwsbrief Schulinc, nr. 10, 12 mei 2010

²⁸ Overbelasting door de combinatie werk en huishouden (zonder de verzorging van een zieke huisgenoot) leidt nimmer tot overname van taken.

²⁹ www.rechtspraak.nl; Rechtbank Arnhem 09-02-2010, nr. AWB 09/2822

(Dreigende) overbelasting bij korte levensverwachting cliënt

In terminale situaties is overleg met de huisgenoten over wat draagbaar is zeer belangrijk. In deze situaties mag er soepeler worden omgegaan met het principe 'gebruikelijke zorg'.

(Dreigende) overbelasting na overlijden ouder

Indien een cliënt aangeeft overbelast te zijn door de combinatie van werk en de verzorging van de inwonende kinderen, vanwege het plotseling overlijden van de andere (inwonende) ouder, kan kortdurend huishoudelijke taken worden overgenomen. Te denken valt aan een periode van 3-6 maanden zodat de leefeenheid de gelegenheid gegeven de taakverdeling aan de ontstane situatie aan te passen.

Voorkomen van crisis en ontwrichting bij verzorging en opvang van gezonde kinderen

Indien opvang van gezonde kinderen noodzakelijk is heeft de inzet van voorliggende voorzieningen en/of mantelzorg een verplichtend karakter. Gebruik van voorliggende voorzieningen zoals kinderopvang en crèche is gangbaar tot en met 5 dagen per week.

Als deze niet aanwezig, niet toepasbaar of uitgeput zijn, is inzet van hulp voor oppas en opvang van kinderen voor een korte periode mogelijk. Te denken valt aan een periode van 3-6 maanden zodat de ouder(s) de gelegenheid krijgt een eigen oplossing te vinden.

Ouderen met een hoge leeftijd

Als een huisgenoot een dusdanig hoge leeftijd heeft bereikt (75 jaar en ouder) kan dit leiden tot overname van de zware huishoudelijke taken die anders tot de 'gebruikelijke zorg' zouden worden gerekend. Het aanleren van nieuwe taken kan redelijkerwijs niet meer worden verwacht.

Fysieke afwezigheid in verband met werk

Er wordt geen rekening gehouden met drukke werkzaamheden, lange werkweken of veel reistijd. Over het algemeen kan alleen rekening worden gehouden met personen die vanwege hun werkzaamheden langdurig van huis zijn. Dit is bijvoorbeeld bij internationaal vrachtwagenchauffeurs, medewerkers in de off-shore of mariniers. Het gaat namelijk te ver deze mensen te dwingen een andere baan of functie te zoeken.

De afwezigheid dient echter wel te voldoen aan de volgende kenmerken:

- het is inherent aan het werk;
- heeft een verplichtend karakter;
- en is voor een aaneengesloten periode van tenminste 7 etmalen.

Let op:

Jurisprudentie is genuanceerder en gaat niet per definitie uit van de zeven etmalen. De CRvB noemt dat hierdoor ten onrechte wordt voorbij gegaan aan de vraag of de huisgenoot feitelijk kan voorzien in het verlenen van deze zorg.³⁰

Hierbij dient altijd de individuele situatie nauwkeurig onderzocht te worden.

In de periode van afwezigheid is de huisgenoot niet in staat 'gebruikelijke zorg' te leveren. In de berekening van de omvang van de hulp dient deze huisgenoot niet te worden meegerekend.

---

³⁰ CRvB 06-01-2009, nr. 08/901 AWBZ en CRvB 06-01-2009, nr. 06/6763 AWBZ

6. Normering huishoudelijke taken

Voor de hulp bij het huishouden zijn normtijden ontwikkeld waarin voor elke huishoudelijke taak een bepaald aantal minuten staat per week. Van deze normtijden mag afgeweken worden, mits dit wordt gemotiveerd.

6.1 Jurisprudentie en normtijden

Veel gemeenten hanteren in hun gemeentelijke beleid standaard normtijden waarbij rekening gehouden wordt met verschillende types huishoudens: bijvoorbeeld eenpersoonshuishoudens in een seniorenwoning of flat, eenpersoonshuishoudens in een eengezinswoning en meerpersoonshuishoudens.

Uit jurisprudentie blijkt dat het gebruik van standaard normtijden niet zondermeer gehanteerd kan worden omdat altijd een zorgvuldige afweging gemaakt moet worden waarbij persoonlijke kenmerken ook worden meegenomen.

De rechtbank Almelo heeft hierover de volgende uitspraak gedaan:

'Het college mag bij de bepaling van het aantal uren hulp bij het huishouden in beginsel gebruik maken van de in het gemeentelijke beleid neergelegde normtijden³¹. Daarbij overweegt de rechtbank wel dat in het beleid is vermeld dat het college op grond van individuele omstandigheden tot een hogere indicatie kan komen. Het college moet op deze wijze in staat worden geacht te voldoen aan de in artikel 4 Wmo neergelegde compensatieplicht.³²'

6.2 Algemene uitgangspunten

De volgende uitgangspunten gelden bij normtijden:

Alleen de kamers die in gebruik zijn, worden schoongehouden, met kamers wordt de hoeveelheid ruimtes in een woning bedoeld exclusief de keuken, badkamer en toilet. Bijvoorbeeld: 2 kamerwoning = woonkamer en 1 slaapkamer, 4 kamerwoning = woonkamer en 3 slaapkamers.

Het verzorgen van huisdieren en planten valt binnen de marges van de normtijden.

6.3 Normtijden

Per huishoudelijke taak geldt de onderstaande normtijd (per week).

Boodschappen voor het dagelijkse leven doen	
Omschrijving	
Boodschappenlijst samenstellen Boodschappen inkopen Boodschappen opslaan	
Normtijd	
60 minuten per week	
Factoren meer hulp	
Leefeenheid > 4 personen	60 minuten
Kind(eren) < 12 jaar	60 minuten
Afstand tot dichtstbijzijnde winkel is > 2 kilometer	30 minuten
Bijzonderheden	
Eigen keuzes, zoals de keuze voor speciaal voedsel dat maar beperkt te koop wordt aangeboden, waardoor extra reizen nodig is of het doen van boodschappen in een groot aantal winkels, resulteert niet in extra tijd voor boodschappen doen. Alleen wanneer bovenstaande medisch noodzakelijk is, kan men extra tijd krijgen.	

³¹ Rechtbank Almelo 04-03-2009, nr. 08/299 Wmo A1 A

³² Zie voor een soortgelijke overweging Rechtbank Almelo 07-08-2008, nr. 07/1349 Wmo en Rechtbank Dordrecht 02-04-2010, AWB 10/333 e.a.

Broodmaaltijd bereiden	
Omschrijving	
Broodmaaltijd bereiden (smeren) Broodmaaltijd klaar zetten, tafel dekken Koffie/thee zetten Afwassen of in/uitruimen vaatwasmachine	
Normtijd	
15 minuten per keer, maximaal 2x per dag	
Factoren meer hulp	
Kind(eren) < 12 jaar	20 minuten

Warme maaltijd bereiden	
Omschrijving	
Warme maaltijd bereiden; koken óf opwarmen Warme maaltijd klaar zetten, tafel dekken Koffie/thee zetten Afwassen of in/uitruimen vaatwasmachine	
Normtijd	
Opwarmen	15 minuten per dag
Koken	30 minuten per dag
Factoren meer hulp	
Kind(eren) < 12 jaar	20 minuten per maaltijd
Bijzonderheden	
Maaltijdservice, kant en klaar maaltijden, etc gelden als voorliggende voorzieningen.	

Licht huishoudelijk werk	
Omschrijving	
Stof afnemen/raggen Opruimen Afwassen (indien er géén maaltijdbereiding is geadviseerd) Bed opmaken	
Normtijd	
Eenpersoonshuishouden	60 minuten
Meerpersoonshuishouden	90 minuten
Factoren meer hulp	
Kind(eren) < 12 jaar	30 minuten
Psychogeriatrische problematiek / gedragsproblematiek	30 minuten
Allergie of aandoening aan de luchtwegen in een gesaneerde woning	30 minuten
Bijzonderheden	
Indien licht huishoudelijke werk én maaltijdvoorziening wordt geïndiceerd. Dan tijd in mindering brengen (bij licht huishoudelijk werk) omdat afwassen (handmatig of afwasmachine in/uitruimen) ook opgenomen is bij maaltijdverzorging. Indien cliënt wel in staat is licht huishoudelijk werk te verrichten maar niet de maaltijdverzorging, dan wordt verwacht dat cliënt zelf de afwas kan voorspoelen.	

Zwaar huishoudelijk werk	
Omschrijving	
Stofzuigen Schrobben, dweilen, soppen van sanitair en keuken Bedden verschoneren Ramen lappen	
Normtijd	
Eenpersoonshuishouden, maximaal 2 kamers	90 minuten
Eenpersoonshuishouden, 3 of meer kamers	180 minuten
Meerpersoonshuishouden	180 minuten
Factoren meer hulp	
Kind(eren) < 12 jaar	30 minuten extra (maximaal 90 min)
Psychogeriatrische problematiek / gedragsproblematiek	30 minuten
Allergie of aandoening aan de luchtwegen in een gesaneerde woning	60 minuten
Grote woning met een hoge bezettingsgraad	60 minuten
Hoge vervuilingsgraad, als gevolg van beperkingen, niet door de bestaande leefwijze	60 minuten
Bijzonderheden	
Voor de verzorging van dieren wordt geen extra tijd berekend, dit is al verdisconteerd in de marge van de normtijden.	

Wasverzorging	
Omschrijving	
Wasgoed sorteren en wassen in de wasmachine Wasgoed ophangen en afhalen Wasgoed drogen in de droger Wasgoed vouwen en opbergen Wasgoed strijken	
Normtijd	
Eenpersoonshuishouden	60 minuten
Meerpersoonshuishouden	90 minuten
Factoren meer hulp	
Kind(eren) < 16 jaar	30 minuten per kind
Bedlegerige cliënten	30 minuten
Extra bewassing ivm overmatige transpiratie, incontinentie, speekselverlies etc	30 minuten
Bijzonderheden	
Strijken van de bovenkleding is opgenomen in de normtijd. Extra tijd voor strijken van onderkleding en/of beddengoed is alleen mogelijk indien dit medisch noodzakelijk is.	

Verzorging en/of tijdelijke opvang van kinderen³³	
Omschrijving	
Het gaat hierbij om een ouder die ten gevolge van beperkingen tijdelijk niet in staat is de verzorging en/of opvang van gezonde kinderen uit te voeren. Denk daarbij aan de persoonlijke verzorging, begeleiding en opvoedingsactiviteiten.	
Normtijd	
Naar bed brengen / uit bed halen	10 minuten per keer per kind
Wassen en kleden	30 minuten per dag per kind
Eten en/of drinken geven	20 minuten per broodmaaltijd 25 minuten per warme maaltijd
Babyvoeding: flesje / borstvoeding	20 minuten per keer per kind
Luier verschonen	10 minuten per keer per kind
Naar school / crèche brengen / halen	15 minuten per keer per gezin
Factoren meer hulp	
Indien opvang noodzakelijk is	Tot 40 uur per week
Bijzonderheden	
Maximale duur voor opvang is 3 maanden	
Bijzonderheden	
Specifieke voorliggende voorzieningen voor opvang; zorgverlof, crèche, kinderopvang, buitenschoolse/tussenschoolse opvang, gastouder, etc.	

Dagelijkse organisatie van het huishouden	
Omschrijving	
Organisatie van huishoudelijke activiteiten Plannen en beheren van middelen m.b.t. het huishouden	
Normtijd	
30 minuten	
Factoren meer hulp	
Kind(eren) < 16 jaar	30 minuten
Psychogeriatrische problematiek / gedragsproblematiek	30 minuten
Communicatieproblemen als gevolg van beperkingen, niet door een taalbarrière	30 minuten

Onderstaande inzet van hulp bij het huishouden is afhankelijk van het beleid van de desbetreffende gemeente. Gedacht zou kunnen worden aan situaties zoals beschreven bij (dreigende) overbelasting in hoofdstuk 4.

Hulp bij ontregelde huishouding in verband met psychische stoornissen	
Omschrijving van activiteiten	
Formuleren doelen / bijstellen doelen mbt het huishouden Helpen handhaven / verkrijgen / herkrijgen van de structuur in het huishouden Helpen handhaven / vergroten van zelfredzaamheid mbt het budget	
Normtijd	
30 minuten	
Bijzonderheden	
Specifieke voorliggende voorzieningen: algemeen maatschappelijk werk, AWBZ-begeleiding.	

³³ Normtijden op basis van protocol PV voor kinderen AWBZ

Advies, instructie en voorlichting (gericht op het huishouden)
Omschrijving van activiteiten
Instructie omgaan met (technische) hulpmiddelen Instructie huishoudelijke taken; boodschappen doen, maaltijd bereiden, het licht huishoudelijk werk, het zwaar huishoudelijk werk, de wasverzorging en de dagelijkse organisatie van het huishouden
Normtijd
30 minuten per activiteit, maximaal 90 minuten per week Dit komt bovenop de normtijd die geldt voor het overnemen van de activiteit
Bijzonderheden
Maximale duur is 6 weken

7. Hulp bij het huishouden en AWBZ

Tussen de vanuit de Wmo gefinancierde hulp bij het huishouden en hulp vanuit de AWBZ zit een grijs vlak. Hieronder wordt dit verder uitgelicht.

7.1 Afbakening hulp bij het huishouden en AWBZ-begeleiding

In de CIZ Indicatiewijzer staat het volgende vermeld over het verschil tussen 'hulp bij het huishouden' en 'AWBZ-begeleiding'³⁴;

"Bij hulp bij het huishouden gaat het om het overnemen van huishoudelijke taken, al dan niet in combinatie met het overnemen van de organisatie van deze taken.

Wanneer de verzekerde deze huishoudelijke hulp wel zelf kan uitvoeren, maar iemand anders moet toezien/stimuleren (score 1 van de beperkingen op huishoudelijk leven) en de hulpverlener moet tijdens het uitvoeren van deze huishoudelijke taken aanwezig zijn, dan behoort deze ondersteuning tot de compensatieplicht van de Wmo. Dit geldt ook wanneer de verzekerde deze huishoudelijke taken soms wel of soms niet zelf kan uitvoeren.

In het geval de hulp bij de regie/structuur van het huishouden zich richt op het plannen, stimuleren en voorbespreken van deze huishoudelijke taken, waarna de verzekerde die taken dan zelf uitvoert, dan kan deze hulp een aanspraak zijn op Begeleiding vanuit de AWBZ. De verzekerde heeft namelijk op basis van een grondslag/aandoening beperkingen bij de sociale redzaamheid en/of psychisch functioneren."

7.2 Afbakening hulp bij het huishouden en een zorgzwaartepakket (ZZP)

Cliënten die zorg middels een indicatie voor verblijfszorg ontvangen hebben een aantal keuzes om deze zorg te verzilveren. Afhankelijk van deze keuze valt de hulp bij het huishouden óf onder de Wmo óf onder de AWBZ. Schematisch zijn de volgende mogelijkheden aanwezig:

	1. Opname in verblijfssetting	2. Overbruggings- zorg	3. In functies (ZIN)	4. VPT	5. In PGB
ZZP indicatie < 01-01-2009	AWBZ	Wmo	Wmo	AWBZ	Wmo
ZZP indicatie > 01-01- 2009	AWBZ	Wmo	Wmo	AWBZ	AWBZ

1. Opname in een verblijfssetting

Cliënt verzilvert het ZZP in een intramurale voorziening (een verblijfssetting).

Omdat de cliënt het ZZP verzilvert, wordt de hulp bij het huishouden gefinancierd vanuit de AWBZ.

2. Overbruggingszorg

Cliënt wil met het ZZP naar een intramurale voorziening (verblijfssetting), maar komt op een wachtlijst te staan. Cliënt zal dan thuis overbruggingszorg ontvangen totdat het verblijf wordt verzilverd. De duur van deze overbruggingszorg indien opname niet gerealiseerd wordt t.g.v. een lange wachtlijst is 6 maanden. Dit is afgesproken tussen VWS en VNG. Omdat de cliënt nog niet opgenomen is, er sprake is van overbruggingszorg tot aan opname, wordt de hulp bij het huishouden gefinancierd vanuit de Wmo.

³⁴ CIZ Indicatiewijzer, versie 3.0, pagina 116.

3. In functies (ZIN)

Cliënt wil met een ZZP niet naar een intramurale voorziening, maar kiest ervoor langdurig thuis te blijven wonen en de zorg door een zorgaanbieder thuis in te laten zetten (ontvangen zorg in natura). In dit geval vertaalt het zorgkantoor het ZZP in functies en klassen. De zorg wordt geleverd door een extramurale zorgaanbieder en de hulp bij het huishouden wordt gefinancierd vanuit de Wmo.

4. In functies (VPT)

Cliënt wil met een ZZP niet naar een intramurale voorziening, maar kiest ervoor langdurig thuis te blijven wonen en de zorg door een zorgaanbieder thuis in te laten zetten. Cliënt kiest voor een andere mogelijkheid van ZIN namelijk 'Volledig Pakket Thuis' (VPT).

In dit geval vertaalt het zorgkantoor het ZZP naar een pakket van zorg in functies en klassen passend bij het desbetreffende geïndiceerde ZZP. De zorg wordt geleverd door een intramurale zorgaanbieder of door een extramurale zorgaanbieder in onderaannemerschap. Het VPT bevat ook huishoudelijke hulp en derhalve wordt de hulp bij het huishouden gefinancierd vanuit de AWBZ.

Het zorgkantoor weet of de cliënt een Volledig Pakket Thuis heeft.

5. In PGB

Cliënt wil met een ZZP niet naar een intramurale voorziening, maar kiest ervoor langdurig thuis te blijven wonen en een persoonsgebonden budget te ontvangen. Het zorgkantoor kent hier een bepaald budget aan toe.

Of hulp vanuit de Wmo of AWBZ wordt gefinancierd is afhankelijk van het tijdstip van indicatiestelling en verzilvering:

Bij ZZP-indicaties die gesteld en verzilverd zijn voor 01-01-2009 wordt de hulp bij het huishouden niet meegenomen in de toekenning van het budget. Hulp bij het huishouden wordt gefinancierd vanuit de Wmo.

Bij ZZP-indicaties die gesteld en verzilverd zijn vanaf 01-01-2009 is de hulp bij het huishouden wél in de toekenning van het budget meegenomen. Hulp bij het huishouden wordt gefinancierd vanuit de AWBZ.

Wijziging met ingang van 1 januari 2011

Met ingang van 1 januari 2011 heeft echter een wijziging plaatsgevonden ten aanzien van de financiering van hulp bij het huishouden indien er sprake is van een ZZP ontvangen in een PGB. Indien een cliënt één of meer functies binnen het ZZP verzilverd in de vorm van een PGB, ontvangt de cliënt een toeslag vanuit de AWBZ, te weten: €3259,-. Cliënt kan dus de keuze maken om het ZZP gedeeltelijk in PGB en gedeeltelijk in ZIN te ontvangen. Deze omzetting naar functies en/of PGB wordt door het zorgkantoor verricht en opgenomen in een beschikking die de cliënt ontvangt.

Bijlage 1: Wat wordt verstaan onder hulp bij het huishouden?³⁵

Let op: Onderstaande uitwerking van de drie categorieën binnen de hulp bij het huishouden hoeven niet per definitie op deze wijze gebruikt te worden. Elke gemeente staat vrij om hierin een afweging te maken.

Het college is op grond van artikel 4 lid 1 Wmo verplicht om "de beperkingen, die een persoon in de zelfredzaamheid en in de maatschappelijke participatie ondervindt, te compenseren door voorzieningen te treffen die belanghebbende onder andere in staat stellen tot het voeren van een huishouden". In dit hoofdstuk wordt die voorziening aangeduid met de term 'hulp bij het huishouden

Noch in de Wmo noch in de parlementaire geschiedenis is nader uitgewerkt wat wordt verstaan onder het voeren van een huishouden. Het is daarom aan de gemeente om zelf te bepalen wat ze verstaat onder het voeren van een huishouden en wat valt onder de voorziening "hulp bij het huishouden". Daarbij kan de gemeente desgewenst aansluiting zoeken bij de systematiek uit de AWBZ. In de AWBZ werd onderscheid gemaakt in:

HV1:

HV1 omvatte huishoudelijke werkzaamheden: boodschappen doen, maaltijdbereiding, huishoudelijk werk, de was doen en huishoudelijke spullen in orde houden. De zorgvrager was in staat zelf de regie over het huishouden te voeren.

HV2:

HV2 omvatte naast de huishoudelijke werkzaamheden uit HV1 ook de organisatie van het huishouden: anderen helpen in huis met zelfverzorging, anderen helpen in huis bij het bereiden van maaltijden, de dagelijkse organisatie van het huishouden, advies, instructie en voorlichting. HV2 werd geïndiceerd indien de zorgvrager niet (volledig) de regie over zijn huishouden kon voeren.

HV3:

HV3 omvatte de hulp bij een ontregelde huishouding in verband met een psychische stoornis en bestond uit psychosociale begeleiding, advies, instructie en voorlichting. gemeentelijk beleid.

Onderstaand overzicht geeft aan wat in het gemeentelijk beleid onder hulp bij het huishouden wordt verstaan.

Bij hulp bij het huishouden worden drie categorieën onderscheiden:

Categorie 1: HH1:	Huishoudelijke werkzaamheden, bijvoorbeeld stof afnemen, afwassen, opruimen, ramen zemen, sanitair schoonmaken, was of kleding opbergen, bed opmaken, verzorgen van de (brood)maaltijd, verzorgen van planten en huisdieren.
Categorie 2: HH2:	Categorie 1 aangevuld met activiteiten behorende bij de organisatie van het huishouden, bijvoorbeeld helpen bij het bereiden van de maaltijd, opvoedingsactiviteiten, administratieve werkzaamheden en het plannen en beheren van middelen met betrekking tot het huishouden.
Categorie 3: HH3:	Categorie 1 aangevuld met activiteiten behorende bij een situatie van een ontregelde huishouding, bijvoorbeeld instrueren over het omgaan met hulpmiddelen, textielverzorging, omgaan met het budget of begeleiding bij opvoeding. Mogelijkerwijs worden in deze categorie tevens activiteiten uit categorie 2 uitgevoerd.

³⁵ Handboek Schulinc